

PRESUDA SUDA

18. lipnja 1991.(*)

„Isključiva prava u radijskom i televizijskom emitiranju - Slobodno kretanje roba - Sloboda pružanja usluga - Pravila tržišnog natjecanja - Sloboda izražavanja”

U predmetu C-260/89,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 177. Ugovora o EZ-u, koji je Sudu uputio Monemeles Protodikeio Thessaloniki (Inokosni visoki građanski sud u Solunu, Grčka) u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia (ERT AE),

Panellinia Omospondia Syllogon Prossopikou ERT, (intervenijent)

i

Dimotiki Étairia Pliroforissis (DEP),

Sotiriosa Kouvelasa,

Nicolaosa Avdellasa i dr. (intervenijenti),

o tumačenju Ugovora o EEZ-u, a posebno članka 2., članka 3. stavka (f), članaka 9., 30., 36., 85. i 86.,

SUD,

u sastavu: O. Due, predsjednik, T. F. O'Higgins, G. C. Rodríguez Iglesias i M. Díez de Velasco (predsjednici vijeća), Sir Gordon Slynn, C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler i P. J. G. Kapteyn, suci,

nezavisni odvjetnik: C. O. Lenz,

tajnik: H. A. Rühl, glavni administrator,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia, V. Kostopoulos i K. Kalavros, odvjetnici pri odvjetničkoj komori u Ateni,
- za Dimotiki Etairia Pliorforissis i Sotiriosa Kouvelasa, A. Vamvakopoulos, A. Panagopoulos i P. Ladas, odvjetnici pri odvjetničkoj komori u Solunu,

- za vladu Francuske Republike, E. Belliard, zamjenik direktora u Upravi za pravne poslove Ministarstva vanjskih poslova, i G. de Bergues, glavni zamjenik tajnika za vanjske poslove u istom ministarstvu, u svojstvu agenata,
- za Komisiju Europskih zajednica, G. Marengo, pravni savjetnik, B. Jansen i M. Condou-Durande, članovi pravne službe, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši očitovanja Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia, Dimotiki Etairia Pliroforissis i Komisije na raspravi održanoj 27. studenoga 1990.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 23. siječnja 1991.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Presudom od 11. travnja 1989., koju je Sud zaprimio 16. kolovoza 1989., Monomeles Protodikeio Thessaloniki (Inokosni visoki građanski sud u Solunu, Grčka) u postupku privremene pravne zaštite postavio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u nekoliko pitanja o tumačenju Ugovora o EEZ-u, a posebno članka 2., članka 3. stavka (f), članaka 9., 30., 36., 85. i 86. te članka 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda od 4. studenoga 1950. (u daljnjem tekstu: Europska konvencija o ljudskim pravima) kako bi se utvrdila sukladnost nacionalnog sustava isključivih televizijskih prava s tim odredbama.
- 2 Ta su pitanja postavljena u postupku između Elliniki Radiophonia Tileorassi Anonimi Etairia (u daljnjem tekstu: ERT), grčkog radijskog i televizijskog poduzeća kojem je grčka država dala isključiva prava za obavljanje djelatnosti, s jedne strane, i Dimotiki Etairia Pliroforissis (u daljnjem tekstu: DEP), općinskog društva za informiranje u Solunu, i S. Kouvelasa, gradonačelnika Soluna, s druge strane. Bez obzira na isključiva prava koja uživa ERT, DEP i gradonačelnik su 1989. osnovali televizijsku postaju koja je iste godine počela s emitiranjem televizijskih programa.
- 3 ERT je osnovan Zakonom br. 1730/1987 (Službeni list Helenske Republike br. 145 A od 18. kolovoza 1987., str. 144.). Prema članku 2. stavku 1. tog Zakona svrha ERT-a je da na neprofitan način organizira, upravlja njime i razvija radijski program te doprinosi informiranju, kulturi i zabavi helenskog naroda. Prema članku 2. stavku 2. država ERT-u dodjeljuje isključivo pravo u području radija i televizije za bilo koju aktivnost koja joj pomaže u obavljanju svoje zadaće. To pravo osobito uključuje radijsku i televizijsku difuziju zvuka i slike bilo koje vrste s helenskog teritorija za opći prijam ili putem posebnih zatvorenih ili kablovskih mreža, ili na bilo koji drugi način, te osnivanje radijskih i televizijskih postaja. Prema članku 2. stavku 3. ERT može na bilo koji način proizvoditi i upravljati radijskim i televizijskim emitiranjem. Članak 16. stavak 1. istog Zakona zabranjuje bilo kojoj osobi da bez dopuštenja ERT-a obavlja aktivnosti za koje ERT ima isključivo pravo.

- 4 S obzirom na to da je ocijenio da aktivnosti DEP-a i gradonačelnika Soluna ulaze u okvir njegovih isključivih prava, ERT je pokrenuo skraćeni postupak pred Monomeles Protodikeio Thessaloniki (Inokosni visoki građanski sud u Solunu) kako bi, na temelju članka 16. Zakona br. 1730/1987, ishodio sudsku zabranu emitiranja i nalog za zapljenu i sekvstraciju tehničke opreme. DEP i S. Kouvelas pred sudom su se uglavnom pozvali na odredbe prava Zajednice i Europske konvencije o ljudskim pravima.
- 5 S obzirom da je ocijenio da ovaj predmet postavlja važna pitanja o pravu Zajednice, nacionalni sud je prekinuo postupak i uputio Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Je li zakon koji jednoj televizijskoj kući omogućava televizijski monopol za cijeli teritorij države članice i televizijsko emitiranje svake vrste u skladu s odredbama Ugovora o EEZ-u i sekundarnog prava?
2. Ako jest, je li i u kojoj je mjeri narušeno temeljno načelo slobodnog kretanja roba propisano člankom 9. Ugovora o EEZ-u s obzirom na činjenicu da uživanje isključivog prava na televizijsko emitiranje od strane jedne televizijske kuće za druge građane Zajednice znači zabranu izvoza, zakupa ili distribucije, bilo kojim sredstvima, u predmetnu državu članicu, materijala, zvučnih zapisa, filmova, televizijskih dokumentarnih filmova ili drugih proizvoda koji se mogu rabiti za televizijsko emitiranje, osim ako služe svrsi televizijske kuće koja ima navedeno isključivo pravo te pogotovo kad ta kuća također ima diskrecijsko pravo odabrati i preferirati domaće materijale i proizvode u odnosu na one iz drugih država članica Zajednice?
3. Čini li, i u kojoj mjeri, dodjela televizijskih prava jednoj televizijskoj kući mjeru s istovrsnim učinkom kao količinsko ograničenje uvoza, što je izričito zabranjeno člankom 30. Ugovora o EEZ-u?
4. Ako se utvrdi da je zakonito jednoj televizijskoj kući za cijeli nacionalni teritorij države članice zakonom dodijeliti isključivo pravo televizijskog emitiranja bilo kakve vrste na temelju toga da takva dodjela ulazi u okvir odredbi članka 36. Ugovora o EEZ-a kako ga tumači Sud, te s obzirom na to da ta dodjela zadovoljava nužan zahtjev i služi svrsi od javnog interesa poput organizacije televizijskog emitiranja kao usluge od javnog interesa, je li i u kojoj mjeri ta svrha premašena, odnosno, je li ta svrha, zaštita javnog interesa, postignuta na najmanje ograničavajući način, odnosno na način koji u najmanjoj mjeri narušava načelo slobodnog kretanja roba?
5. Jesu li, i u kojoj mjeri, isključiva prava koja je država članica dodijelila poduzeću (televizijskoj kući) u odnosu na televizijska emitiranja i ostvarivanje tih prava, u skladu s pravilima tržišnog natjecanja iz članka 85. u vezi s člankom 3. točkom (f) Ugovora o EEZ-u ako obavljanje određenih aktivnosti koje provodi samo poduzeće u ovom slučaju, osobito (a) emitiranje oglasa, (b) distribucija filmova, dokumentarnih filmova ili nekog drugog televizijskog materijala proizvedenog unutar Zajednice, (c) diskrecijski odabir, distribucija i emitiranje televizijskih programa, filmova, dokumentarnih filmova i drugog materijala, sprječava,

ograničava ili narušava tržišno natjecanje na štetu potrošača Zajednice u sektoru u kojem djeluje i na čitavom teritoriju države članice, iako je zakonom ovlaštena obavljati te aktivnosti?

6. Ako država članica koristi poduzeće kojem je povjerila obavljanje televizijskih usluga, čak i u pogledu njegovih komercijalnih aktivnosti, a osobito oglašavanja, kao poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa, jesu li i u kojoj mjeri pravila tržišnog natjecanja iz članka 85. u vezi s člankom 3. točkom (f) u suprotnosti s obavljanjem zadaće dodijeljene tom poduzeću?
 7. Može li se smatrati da takvo poduzeće, kojem je zakonom države članice dodijeljeno isključivo pravo na televizijsko emitiranje bilo kakve vrste na nacionalnom teritoriju te države, zauzima vladajući položaj u velikom dijelu zajedničkog tržišta?
 8. U slučaju potvrdnog odgovora, je li, i u kojoj mjeri, nametanje potrošačima Zajednice (zbog izostanka bilo kakve konkurencije na tržištu) monopolskih cijena za televizijsko oglašavanje i takvog preferencijalnog tretmana, na vlastitu diskreciju, te je li obavljanje aktivnosti iz petog pitanja od strane tog poduzeća te koje dovodi do uklanjanja konkurenata u sektoru u kojem djeluje, zloupotreba vladajućeg položaja?
 9. Je li, i u kojoj mjeri, dodjela televizijskog monopola zakonom jednoj televizijskoj kući za čitav teritorij države članice, s isključivim pravom bilo kakvog televizijskog emitiranja, u skladu sa socijalnim ciljem Ugovora o EEZ-u (preambula i članak 2.), koji se odnosi na konstantno poboljšanje životnog standarda, te s odredbama članka 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava od 4. studenoga 1950.
 10. Nameću li sloboda izražavanja zajamčena člankom 10. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava od 4. studenoga 1950. i gore naveden socijalni cilj Ugovora o EEZ-u, propisan člankom 2., sami po sebi obveze državama članicama, neovisno o pisanim odredbama prava Zajednice na snazi te, ako nameću, koje su to obveze?"
- 6 Za potpunije izlaganje činjenica u glavnom postupku, tjeka postupka, kao i pisanih očitovanja podnesenih Sudu, upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti dijelovi spisa u nastavku se spominju ili razmatraju samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje odluke Suda.
- 7 Iz presude kojom se upućuje na prethodnu odluku proizlazi da prvim pitanjem nacionalni sud želi znati protivi li se pravu Zajednice televizijski monopol koji ima jedno društvo kojemu je država članica dodijelila isključiva prava za tu svrhu. Drugim, trećim i četvrtim pitanjem nacionalni sud želi saznati čine li pravila slobodnog kretanja roba, osobito članak 9. te članci 30. i 36. Ugovora prepreku takvom monopolu. S obzirom na to da se ta pitanja odnose na monopol na tržištu usluga, valja ih promatrati

kao da se ne odnose samo na pravila Ugovora koja uređuju slobodno kretanje roba, već i na ona koja se odnose na slobodu kretanja usluga, a osobito članka 59. Ugovora.

- 8 Peto, šesto, sedmo i osmo pitanje odnose se na tumačenje pravila tržišnog natjecanja koja se primjenjuju na poduzeća. U tom smislu nacionalni sud želi prije svega utvrditi protivi li se članku 3. točki (f) i članku 85. Ugovora dodjela isključivih prava od strane države u području televizije. Drugo, nacionalni sud pita se zauzima li stoga takvo poduzeće, koje uživa isključivo pravo u području televizije na čitavom teritoriju države članice, vladajući položaj na velikom dijelu tržišta u smislu članka 86. Ugovora te čine li određeni postupci zlouporabu vladajućeg položaja. Treće, nacionalni sud pita se protivi li se primjeni pravila tržišnog natjecanja obavljanje određenih zadaća povjerenih takvom poduzeću.
- 9 Deveto i deseto pitanje odnose se na provjeru situacije monopola u području televizije s obzirom na članak 2. Ugovora i članak 10. Europske konvencije o ljudskim pravima.

Monopol u području televizije

- 10 Valja podsjetiti da je u presudi od 30. travnja 1974., Sacchi, t. 14. (C-155/73, Zb., str. 409.) Sud presudio da u Ugovoru ne postoji odredba koja sprječava države članice da iz razloga javnog interesa koji nisu ekonomske prirode iz tržišnog natjecanja uklone radijska i televizijska emitiranja na način da jednoj ili više kuća dodijele isključivo pravo na emitiranje.
- 11 Usprkos navedenom, iz članka 90. stavka 1. i 2. Ugovora proizlazi da način na koji je taj monopol organiziran ili na koji se provodi može kršiti pravila Ugovora, osobito ona koja se odnose na slobodno kretanje robe, slobodu pružanja usluga i pravila tržišnog natjecanja.
- 12 Stoga nacionalnom sudu valja odgovoriti da se pravu Zajednice ne protivi dodjela televizijskog monopola iz razloga javnog interesa koji nisu ekonomske prirode. Međutim, način na koji je taj monopol organiziran ili na koji se provodi ne smije kršiti odredbe Ugovora o slobodnom kretanju roba i usluga ni pravila tržišnog natjecanja.

Slobodno kretanje robe

- 13 Najprije valja istaknuti da iz gore navedene presude u predmetu Sacchi proizlazi da televizijsko emitiranje ulazi u okvir pravila Ugovora koja se odnose na usluge te s obzirom na to da je televizijski monopol u pružanju usluga, kao takav nije u suprotnosti s načelom slobode kretanja roba.
- 14 Međutim, iz iste presude proizlazi da trgovanje materijalima, zvučnim zapisima, filmovima i drugim proizvodima koji se koriste u televizijskom emitiranju podliježe pravilima slobodnog kretanja roba.
- 15 U tom smislu dodjela isključivih prava jednom poduzeću u odnosu na televizijsko emitiranje te dodjela u tu svrhu isključivog prava uvoza, najma ili distribucije materijala

i proizvoda potrebnih za takvo emitiranje kao takva ne predstavlja mjeru s istovrsnim učinkom kao količinska ograničenja u smislu članka 30. Ugovora.

- 16 Bilo bi drugačije kada bi dodjela tih prava izravno ili neizravno izazvala diskriminaciju između domaćih i uvoznih proizvoda na štetu ovih potonjih. Na nacionalnom je sudu, koji jedini ima nadležnost za utvrđivanje činjenica, da odluči je li to tako u ovom slučaju.
- 17 Kada je riječ o članku 9. Ugovora, dovoljno je istaknuti da taj članak sadržava zabranu nametanja carinskih pristojbi na uvoz i izvoz ili bilo kakvih drugih nameta s istovrsnim učinkom između država članica. S obzirom na to da u dokumentima dostupnim Sudu ništa ne ukazuje na to da predmetni propisi uključuju ubiranje pristojbe na uvoz ili izvoz, članak 9. nije relevantan za ocjenjivanje predmetnog monopola u pogledu pravila slobodnog kretanja robe.
- 18 Stoga valja odgovoriti da se člancima Ugovora o EEZ-u o slobodnom kretanju robe ne protivi dodjela jednom poduzeću isključivih prava u području televizijskog emitiranja te dodjela u tu svrhu isključivog prava na uvoz, najam ili distribuciju materijala i proizvoda potrebnih za to emitiranje, pod uvjetom da pritom ne dolazi do diskriminacije između domaćih i uvoznih proizvoda na štetu ovih potonjih.

Sloboda pružanja usluga

- 19 Članak 59. Ugovora predviđa da ograničenja slobode pružanja usluga unutar Zajednice treba postupno ukinuti tijekom prijelaznog razdoblja u pogledu državljana država članica sa sjedištem u državi Zajednice koja nije država osobe kojoj su usluge namijenjene. Ta odredba osobito zahtijeva uklanjanje bilo kakvog oblika diskriminacije protiv osobe koja pruža usluge sa sjedištem u državi članici različitoj od one u kojoj se usluge pružaju.
- 20 Kao što je već spomenuto u točki 12. ove presude, iako postojanje monopola u pružanju usluga nije kao takvo neusklađeno s pravom Zajednice, ne može se isključiti mogućnost da se taj monopol može organizirati na način protivan pravilima slobode pružanja usluga. Takav slučaj nastaje osobito ako taj monopol dovodi do diskriminacije između nacionalnih televizijskih emitiranja i onih koji dolaze iz drugih država članica, na štetu ovih potonjih.
- 21 Kad je riječ o spornom monopolu iz glavnog postupka, iz članka 2. stavka 2. Zakona br. 1790/987 i sudske prakse Helenskog državnog vijeća da isključivo pravo ERT-a uključuje i pravo emitiranja vlastitih programa (u daljnjem tekstu: emitiranje) i pravo primanja i reemitiranja programa iz drugih država članica (u daljnjem tekstu: reemitiranje).
- 22 Kao što je Komisija istaknula, koncentracija monopola na emitiranje i reemitiranje u rukama jednog poduzeća tom poduzeću daje mogućnost emitiranja vlastitih programa i ograničenja reemitiranja programa iz drugih država članica. Ta mogućnost, u odsustvu bilo kakvog jamstva koje se odnosi na reemitiranje programa iz drugih država članica, može dovesti do toga da to poduzeće preferira vlastite programe na štetu stranih

programa. U takvom sustavu jednakost mogućnosti između emitiranja vlastitih programa i reemitiranja programa iz drugih država članica može biti ozbiljno ugrožena.

- 23 Pitanje dovodi li kumuliranje isključivog prava na emitiranje i prava na reemitiranje do diskriminacije na štetu programa iz drugih država članica stvar je činjenica koje je jedino nacionalni sud nadležan utvrditi.
- 24 Nadalje valja istaknuti da se pravilima koja se odnose na slobodu pružanja usluga protivne nacionalna pravila koja imaju takav diskriminirajući učinak osim ako ulaze u okvir odredbe o odstupanju iz članka 56. Ugovora na koju upućuje članak 66. Iz članka 56., koji treba usko tumačiti, proizlazi da se diskriminirajuća pravila mogu opravdati jedino razlozima javnog poretka, javne sigurnosti i javnog zdravlja.
- 25 Iz očitovanja podnesenih Sudu očito je da je jedini cilj predmetnih pravila izbjegavanje smetnji zbog ograničenog broja dostupnih kanala. Međutim, takav se cilj ne može smatrati opravdanjem za ta pravila u smislu članka 56. Ugovora, gdje predmetno poduzeće koristi tek ograničen broj dostupnih kanala.
- 26 U skladu s tim, nacionalnom sudu valja odgovoriti da se članku 59. Ugovora protivne nacionalna pravila koja stvaraju monopol koji uključuje isključiva prava na emitiranje programa nositelja monopola i reemitiranja programa iz drugih država članica, ako taj monopol stvara diskriminirajuće učinke na štetu programa iz drugih država članica, osim ako su ta pravila opravdana osnovama propisanim u članku 56. Ugovora na koje upućuje članak 66. Ugovora.

Pravila tržišnog natjecanja

- 27 Najprije valja podsjetiti da članak 3. točka (f) Ugovora navodi samo jedan cilj Zajednice koji je izričito naveden u nekoliko odredaba Ugovora, a koji se odnosi na pravila tržišnog natjecanja, uključujući osobito članke 85., 86. i 90.
- 28 Neovisno postupanje poduzeća mora se promatrati s obzirom na odredbe Ugovora koje se odnose na poduzeća, kao što su, primjerice, članci 85., 86. i članak 90. stavak 2.
- 29 Kada je riječ o članku 85. dovoljno je istaknuti da se primjenjuje, kako stoji u samom članku, na sporazume „između poduzeća”. U zahtjevu za prethodnu odluku ništa ne upućuje na postojanje sporazuma između poduzeća. Stoga tu odredbu nije potrebno tumačiti.
- 30 Članak 86. propisuje da je svaka zloupotreba vladajućeg položaja na unutarnjem tržištu ili njegovu velikom dijelu zabranjena kao nespojiva s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj bi mogla utjecati na trgovinu među državama članicama.
- 31 U tom smislu valja imati na umu da se može smatrati da poduzeće koje ima zakonski monopol zauzima vladajući položaj u smislu članka 86. Ugovora (vidjeti presudu od 3. listopada 1985., CBEM, t. 16., 311/84, Zb., str. 3261.) te da teritorij jedne države članice

na kojemu predmetno poduzeće ima monopol može predstavljati veliki dio zajedničkog tržišta (vidjeti presudu od 9. studenoga 1983. Michelin, t. 28., 322/81, Zb., str. 3461.).

- 32 Iako članak 86. Ugovora ne zabranjuje monopole kao takve, on svakako zabranjuje njihovu zloupotrebu. S tim su ciljem u članku 86. nabrojani primjeri zloupotrebe.
- 33 U tom smislu valja istaknuti da, prema članku 90. stavku 2. Ugovora, poduzeća kojima je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa podliježu pravilima tržišnog natjecanja osim ako se ne pokaže da je primjena tih pravila u suprotnosti s obavljanjem njihove zadaće (vidjeti osobito gore navedenu presudu od 30. travnja 1974., Sacchi, t. 15.).
- 34 Sukladno tome, na nacionalnom je sudu da utvrdi jesu li postupci takvog poduzeća u skladu s člankom 86. te da provjeri mogu li se ti postupci, ako su u suprotnosti s tom odredbom, opravdati potrebama određene zadaće koja je tom poduzeću povjerena.
- 35 Kada je riječ o državnim mjerama, točnije o dodjeli isključivih prava, valja istaknuti da iako su članci 85. i 86. usmjereni isključivo na poduzeća, Ugovor od država članica zahtijeva da ne usvoje niti drže na snazi mjere koje bi te odredbe mogle lišiti korisnog učinka (vidjeti presudu od 16. studenoga 1977., INNO, t. 31. i 32., 13/77, Zb., str. 2115.).
- 36 Članak 90. stavak 1. predviđa da, u slučaju poduzeća kojima država članica dodijeli posebna ili isključiva prava, države članice ne smiju niti usvojiti niti zadržati na snazi bilo kakve mjere suprotne pravilima iz Ugovora.
- 37 U tom smislu valja istaknuti da članak 90. stavak 1. Ugovora zabranjuje da država članica dodijeli isključivo pravo reemitiranja televizijskih programa poduzeću koje ima isključivo pravo emitiranja programa, ako ta prava mogu stvoriti situaciju u kojoj bi to poduzeće moglo prekršiti članak 86. Ugovora diskriminirajućom programskom politikom koja preferira vlastite programe.
- 38 Nacionalnom sudu stoga valja odgovoriti da članak 90. stavak 1. Ugovora zabranjuje dodjelu isključivog prava emitiranja i isključivog prava reemitiranja televizijskih programa jednom poduzeću ako ta prava mogu stvoriti situaciju u kojoj bi to poduzeće moglo prekršiti članak 86. diskriminirajućom programskom politikom koja preferira vlastite programe, osim ako primjena članka 86. ometa obavljanje određenih zadaća koje su mu povjerene.

Članak 2. Ugovora

- 39 Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda (vidjeti, osobito, presudu od 24. siječnja 1991., Alsthom, C-339/89, Zb., str. I-107.), članak 2. Ugovora, na koji upućuju deveto i deseto prethodno pitanje, opisuje zadaću Europske ekonomske zajednice. Ciljevi navedeni u toj odredbi odnose se na postojanje i funkcioniranje Zajednice te se trebaju postići uspostavljanjem zajedničkog tržišta i postupnim usklađivanjem ekonomskih politika država članica.

- 40 Stoga nacionalnom sudu treba odgovoriti da se iz članka 2. ne mogu iščitati kriteriji za odlučivanje o tome je li nacionalni televizijski monopol u skladu s pravom Zajednice.

Članak 10. Europske konvencije o ljudskim pravima

- 41 Kada je riječ o članku 10. Europske konvencije o ljudskim pravima, na koji upućuju deveto i deseto prethodno pitanje, prvo valja istaknuti da prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda temeljna prava čine sastavni dio općih načela prava, čije poštovanje jamči Sud. Iz tog se razloga Sud nadahnjuje zajedničkim ustavnim tradicijama država članica i smjernicama iz međunarodnih ugovora o zaštiti ljudskih prava u kojima su države članice sudjelovale ili su im pristupile (vidjeti, osobito, presudu od 14. svibnja 1974., Nold, t. 13., 4/73, Zb., str. 491.). Europska konvencija o ljudskim pravima ima poseban značaj u tom smislu (vidjeti, osobito, presudu od 15. svibnja 1986., Johnston, t. 18., 222/84, Zb., str. 1651.). Iz toga slijedi da, kako je sud utvrdio u presudi od 13. srpnja 1989., Wachauf, t. 19. (5/88, Zb., str. 2609.), Zajednica ne može prihvatiti mjere koje su u suprotnosti s poštovanjem ljudskih prava koja su time priznata i zajamčena.
- 42 Prema sudskoj praksi Suda (vidjeti presude od 11. srpnja 1985., Cinéthèque, t. 26., 60/84 i 61/84, Zb., str. 2605., i od 30. rujna 1987., Demirel, t. 28., 12/86, Zb., str. 3719.), Sud ne može ispitivati nacionalni propis koji ne ulazi u područje primjene prava Zajednice u pogledu Europske konvencije o ljudskim pravima. S druge strane, ako takav propis ulazi u područje primjene prava Zajednice, a od Suda se traži prethodna odluka, Sud je dužan odrediti kriterije za tumačenje koji su potrebni nacionalnom sudu kako bi utvrdio jesu li ta pravila u skladu s temeljnim pravima čije poštovanje jamči Sud i koja posebno proizlaze iz Europske konvencije o ljudskim pravima.
- 43 Konkretno, ako se država članica poziva na odredbe članka 56. i 66. kako bi opravdala propis za koji narušava slobodu pružanja usluga, takvo se opravdanje predviđeno pravom Zajednice treba tumačiti u svjetlu općih načela prava, a osobito temeljnih prava. Na taj način predmetni nacionalni propis može ući u okvir iznimaka predviđenih odredbama članka 56. i 66. samo ako je u skladu s temeljnim pravima čije poštovanje jamči Sud.
- 44 Iz toga slijedi da je u takvom slučaju na nacionalnom sudu te, ako je to potrebno, na Sudu da ocijeni primjenu tih odredbi imajući u vidu sva pravila prava Zajednice, uključujući slobodu izražavanja kako je utjelovljena u članku 10. Europske konvencije o ljudskim pravima, kao opće načelo prava čije poštovanje jamči Sud.
- 45 Nacionalnom sudu stoga valja odgovoriti da se ograničenja ovlasti država članica da primijene odredbe iz članaka 66. i 56. Ugovora zbog javnog poretka, javne sigurnosti i javnog zdravlja treba ocjenjivati u svjetlu općeg načela slobode izražavanja utjelovljenog u članku 10. Europske konvencije o ljudskim pravima.

Troškovi

46 Troškovi francuske vlade i Komisije koje su podnijele očitovanja Sudu ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

kao odgovor na prethodna pitanja koja mu je presudom od 11. travnja 1989. uputio Monomeles Protodikeio de Thessalonique (Inokosni visoki građanski sud u Solunu, Grčka) odlučuje:

1. Pravu Zajednice ne protivi se dodjela televizijskog monopola iz razloga javnog interesa koji nisu ekonomske prirode. Međutim, način na koji je taj monopol organiziran ili na koji se provodi ne smije kršiti odredbe Ugovora o slobodnom kretanju roba i usluga ni pravila tržišnog natjecanja.

2. Člancima Ugovora o EEZ-u o slobodnom kretanju robe ne protivi se dodjela jednom poduzeću isključivih prava u području televizijskog emitiranja te dodjela u tu svrhu isključivog prava na uvoz, najam ili distribuciju materijala i proizvoda potrebnih za to emitiranje, pod uvjetom da pritom ne dolazi do diskriminacije između domaćih i uvoznih proizvoda na štetu ovih potonjih.

3. Članku 59. Ugovora protive se nacionalna pravila koja stvaraju monopol koji uključuje isključiva prava na emitiranje programa nositelja monopola i reemitiranja programa iz drugih država članica ako taj monopol ima diskriminirajuće učinke na štetu programa iz drugih država članica, osim ako su ta pravila opravdana osnovama propisanim u članku 56. Ugovora, na koje upućuje članak 66. Ugovora.

4. Članak 90. stavak 1. Ugovora zabranjuje dodjelu isključivog prava emitiranja i isključivog prava reemitiranja televizijskih programa jednom poduzeću, ako ta prava mogu stvoriti situaciju u kojoj bi to poduzeće moglo prekršiti članak 86. diskriminirajućom programskom politikom koja preferira vlastite programe, osim ako primjena članka 86. ometa obavljanje određenih zadaća koje su mu povjerene.

5. Iz članka 2. ne mogu se iščitati kriteriji za odlučivanje o tome je li nacionalni televizijski monopol u skladu s pravom Zajednice.

6. Ograničenja ovlasti država članica da primijene odredbe iz članaka 66. i 56. Ugovora zbog javnog poretka, javne sigurnosti i javnog zdravlja treba ocjenjivati u svjetlu općeg načela slobode izražavanja utjelovljenog u članku 10. Europske konvencije o ljudskim pravima.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 18. lipnja 1991.

[potpisi]

*Jezik postupka: grčki

RADNI PRIJEVOD